C/2025/5646

24.10.2025

Oznámenie Komisie

Usmernenia Komisie, ktorými sa stanovujú kritériá pre náklady na čistenie prostredia znečisteného odpadom v súlade s článkom 8 ods. 4 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/904 z 5. júna 2019 o znižovaní vplyvu určitých plastových výrobkov na životné prostredie

(C/2025/5646)

Obsah

Obsah 1

1. Úvod 2

2. Rozsah pôsobnosti 3

2.1. Výrobca 3

2.2. Odpad znečisťujúci prostredie 4

2.3. Činnosti vykonávané orgánmi verejnej moci alebo v ich mene 4

2.3.1. Orgány verejnej moci 4

2.3.2. V ich mene 5

2.4. Čistenie 5

2.4.1. Čistiace činnosti 5

2.4.2. Výsledok čistiacich činností 6

2.5. Nakladanie so zozbieraným odpadom znečisťujúcim prostredie 6

2.5.1. Preprava zozbieraného odpadu znečisťujúceho prostredie 6

2.5.2. Spracovanie zozbieraného odpadu znečisťujúceho prostredie 7

3. Všeobecné zásady výpočtu nákladov 7

3.1. Nákladová efektívnosť 7

3.2. Transparentnosť 8

3.3. Proporcionalita 8

4. Výpočet nákladov na zber a postupy súvisiace s odpadom znečisťujúcim prostredie 8

5. Metodiky výpočtu množstiev jednorazových plastových výrobkov medzi zozbieraným odpadom znečisťujúcim prostredie 10

5.1. Metodiky založené na vstupoch 10

5.2. Metodiky založené na výstupoch 11

6. Možnosti rozdelenia nákladov medzi výrobcov 13

6.1. Rozdelenie nákladov medzi rôzne kategórie jednorazových plastových výrobkov uvedené v časti E prílohy k smernici o jednorazových plastoch 13

6.1.1. Rozdelenie nákladov medzi výrobcov na jednorazový plastový výrobok 14

6.2. Rozdelenie nákladov medzi jednotlivých výrobcov jednorazových plastových výrobkov 15

7. Špecifiká filtrov 16

1. Úvod

Týmto dokumentom sa poskytuje usmernenie k výkladu a uplatňovaniu článku 8 „*Rozšírená zodpovednosť výrobcu*“ smernice (EÚ) 2019/904 o znižovaní vplyvu určitých plastových výrobkov na životné prostredie ([1]), známej aj ako smernica o jednorazových plastoch (ďalej len „smernica“ alebo „smernica o jednorazových plastoch“). Toto usmernenie je v súlade s nariadením (EÚ) 2025/40 o obaloch a odpade z obalov ([2]), so smernicou 2008/98/ES ([3]) o odpade (ďalej len „rámcová smernica o odpade“ alebo „smernica 2008/98/ES“) a so smernicou (EÚ) 2024/3019 ([4]) o čistení komunálnych odpadových vôd.

Cieľom týchto usmernení je pomôcť členským štátom pri vykonávaní týchto právnych predpisov. V obsahu vrátane príkladov sa odrážajú stanoviská Európskej komisie a výklad príslušného právneho rámca Európskou komisiou, pričom tento obsah ako taký nie je právne záväzný. Členské štáty môžu zohľadniť vnútroštátne podmienky a špecifiká existujúcich systémov. Členské štáty sa preto nemusia riadiť všetkými aspektmi opísanými v týchto usmerneniach. Záväzný výklad právnych predpisov EÚ je vo výlučnej právomoci Súdneho dvora Európskej únie.

Rozšírená zodpovednosť výrobcu zahŕňa súbor požiadaviek, na základe ktorých výrobcovia výrobkov nesú finančnú zodpovednosť alebo finančnú a organizačnú zodpovednosť za nakladanie s výrobkom vo fáze odpadu v rámci jeho životného cyklu (pozri článok 3 smernice o jednorazových plastoch). V článku 8 smernice o jednorazových plastoch sa vyžaduje, aby členské štáty zaviedli systémy rozšírenej zodpovednosti výrobcov, ktoré musia spĺňať určité požiadavky, ktoré dopĺňajú požiadavky stanovené v článkoch 8 a 8a rámcovej smernice o odpade. Takáto dodatočná požiadavka je stanovená v článku 8 ods. 2 písm. c) a článku 8 ods. 3 písm. b) smernice o jednorazových plastoch. Ide o požiadavku, aby členské štáty zabezpečili, aby výrobcovia jednorazových plastových výrobkov uvedených v oddieloch I, II a III časti E prílohy pokryli „**náklady na čistenie prostredia znečisteného týmito výrobkami a na následnú prepravu a spracovanie tohto znečistenia**“. Ide o tieto výrobky:

— nádoby na potraviny,

— balenia a vrecúška,

— nápojové obaly,

— poháre na nápoje,

— ľahké plastové tašky,

— vlhčené utierky,

— balóny,

— tabakové výrobky s filtrami a filtre uvádzané na trh na použitie v kombinácii s tabakovými výrobkami (v usmerneniach označované ako „*filtre*“).

V článku 8 ods. 4 smernice o jednorazových plastoch sa Komisia poveruje úlohou, aby po porade s členskými štátmi uverejnila usmernenia týkajúce sa kritérií pre náklady na čistenie prostredia znečisteného týmito výrobkami a na následnú prepravu a spracovanie tohto znečistenia.

Toto usmernenie obsahuje kľúčové zásady týkajúce sa nákladov na čistenie prostredia znečisteného odpadom, objasňuje sa v ňom rozsah povinností v rámci rozšírenej zodpovednosti výrobcu tým, že sa v ňom poskytujú základy pre spoločné chápanie príslušných pojmov, ďalej sa v ňom navrhujú vhodné metodiky na výpočet nákladov na zber a postupy súvisiace s odpadom znečisťujúcim prostredie a na výpočet množstva jednorazových plastových výrobkov medzi odpadom vyhodeným a zozbieraným na verejných miestach a navrhujú sa možnosti rozdelenia nákladov medzi výrobcov.

([1]) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=celex%3A32019L0904 (Ú. v. EÚ L 155, 12.6.2019).
([2]) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32025R0040&qid=1737563768222 (Ú. v. EÚ L 2025/40, 22.1.2025), ktorou sa zrušuje smernica 94/62/ES http://data.europa.eu/eli/dir/1994/62/2018-07-04 (Ú. v. ES L 365 31.12.1994).
([3]) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32008L0098&qid=1684736996001 (Ú. v. EÚ L 312, 22.11.2008).
([4]) https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2024/3019/oj/slk (Ú. v. EÚ L, 12.12.2024).

V tomto dokumente sa uvádzajú aj príklady činností, ktoré podľa Komisie patria do rozsahu nákladov, ktoré majú výrobcovia podľa smernice pokryť. Toto usmernenie a tieto príklady sú demonštratívne. Zároveň sa v súvislosti s filtrami pripomína, že EÚ a jej členské štáty sú zmluvnými stranami Rámcového dohovoru WHO o kontrole tabaku (RDKT) ([5]), a majú preto zákonnú povinnosť uplatňovať jeho ustanovenia (pozri oddiel 7).

Treba mať na pamäti, že za rozhodovanie o konkrétnych politikách čistenia prostredia znečisteného odpadom sú zodpovedné členské štáty. Tieto politiky musia byť súčasťou plánov odpadového hospodárstva uvedených v článku 11 smernice o jednorazových plastoch a v článku 28 rámcovej smernice o odpade. Tieto politiky musia byť takisto súčasťou programov opatrení uvedených v článku 13 rámcovej smernice 2008/56/ES o morskej stratégii ([6]). Mohli by sa na ne vzťahovať aj národné programy implementácie uvedené v článku 17 smernice (EÚ) 2024/3019 o čistení komunálnych odpadových vôd. Od týchto politík závisia súvisiace náklady, ktoré musia výrobcovia pokryť. V závislosti od dostupných údajov a s ohľadom na proporcionalitu možno použiť viac-menej podrobné metodiky výpočtu nákladov.

V súlade s Dohovorom o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia, ktorý je známy aj ako Aarhuský dohovor ([7]), by členské štáty mali zabezpečiť účinný prístup k spravodlivosti zavedením opravných prostriedkov, v rámci ktorých sa verejnosť vrátane výrobcov a environmentálnych mimovládnych organizácií informuje a môže mať prístup k spravodlivosti v záležitostiach týkajúcich sa najmä aspektov rozšírenej zodpovednosti výrobcu, ako je výpočet a rozdelenie nákladov.

Toto usmernenie sa vzťahuje len na náklady na čistenie prostredia znečisteného odpadom na základe článku 8 ods. 2 písm. c) a článku 8 ods. 3 písm. b). Nevzťahuje sa na ostatné ustanovenia týkajúce sa rozšírenej zodpovednosti výrobcu podľa článku 8 ods. 2 písm. a), článku 8 ods. 3 písm. a) (náklady na zvyšovanie informovanosti), článku 8 ods. 2 písm. b) (náklady na zber odpadu z výrobkov, ktoré boli vyhodené do verejných systémov zberu odpadu) a článku 8 ods. 3 písm. c) (náklady na zhromažďovanie údajov). V smernici sa totiž jasne rozlišuje medzi „čistením prostredia znečisteného odpadom“ a ostatnými nákladmi, na ktoré sa takisto vzťahuje rozšírená zodpovednosť výrobcu.

Usmernenie sa vypracovalo po porade s členskými štátmi prostredníctvom výboru zriadeného podľa článku 39 rámcovej smernice o odpade, ako sa uvádza v článku 16 smernice o jednorazových plastoch.

Prácu na tomto usmernení sprevádzala „Štúdia na podporu vypracovania vykonávacích aktov a usmernení podľa smernice o znižovaní vplyvu určitých plastových výrobkov na životné prostredie – Pracovný balík 6: záverečná správa o vypracovaní usmernení o nákladoch na čistenie prostredia znečisteného odpadom“ ([8]).

2. Rozsah pôsobnosti

Na stanovenie rozsahu povinností v rámci rozšírenej zodpovednosti výrobcu podľa smernice o jednorazových plastoch, a teda rozsahu nákladov, ktoré sa majú pokryť, je potrebné najprv vysvetliť určité relevantné pojmy.

2.1. Výrobca

Vymedzenie pojmu „výrobca“ v článku 3 bode 11 smernice o jednorazových plastoch zahŕňa výrobcov, plničov, predajcov alebo dovozcov usadených v členskom štáte, ktorí uvádzajú jednorazové plastové výrobky na trh daného členského štátu, alebo predajcov v členskom štáte alebo v tretej krajine, ktorí predávajú jednorazové plastové výrobky v inom členskom štáte priamo súkromným domácnostiam alebo používateľom iným ako súkromné domácnosti. Náklady na čistenie prostredia znečisteného odpadom, ktoré treba pokryť, by sa preto mali rozdeliť medzi tieto rôzne druhy hospodárskych subjektov. „Uvedenie na trh“ je prvé sprístupnenie výrobku na trhu členského štátu v súlade s článkom 3 bodom 6 smernice o jednorazových plastoch.

([5]) Rámcový dohovor WHO o kontrole tabaku (ďalej len „RDKT WHO“), https://fctc.who.int/publications/i/item/9241591013. Pozri aj rozhodnutie Rady 2004/513/ES z 2. júna 2004 o uzavretí Rámcového dohovoru Svetovej zdravotníckej organizácie o kontrole tabaku (Ú. v. EÚ L 213, 15.6.2004, s. 8).

([6]) https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2008/56/oj/slk (Ú. v. EÚ L 164, 25.6.2008).

([7]) https://unece.org/environment-policy/public-participation/aarhus-convention/text. Pozri aj nariadenie (ES) č. 1367/2006 o uplatňovaní ustanovení Aarhuského dohovoru, prostredníctvom ktorého sa dohovor vykonáva v práve EÚ, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32006R1367&qid=1753420122453 (Ú. v. EÚ L 264, 25.9.2006, s. 13).

([8]) Ramboll, *Study to support the development of implementing acts and guidance under the Directive on the reduction of the impact of certain plastic products on the environment – WP6: final report on developing guidelines on litter clean-up costs* (Štúdia na podporu vypracovania vykonávacích aktov a usmernení podľa smernice o znižovaní vplyvu určitých plastových výrobkov na životné prostredie – Pracovný balík 6: záverečná správa o vypracovaní usmernení o nákladoch na čistenie prostredia znečisteného odpadom), https://op.europa.eu/sk/publication-detail/-/publication/e9f3bf85-a706-11eb-9585-01aa75ed71a1.

2.2. Odpad znečisťujúci prostredie

V odôvodnení 33 smernice (EÚ) 2018/851 ([9]), ktorou sa mení rámcová smernica o odpade, sa uvádza: *„Členské štáty by tiež mali prijať opatrenia na čistenie životného prostredia od odpadu bez ohľadu na jeho zdroj alebo rozsah, alebo na to, či sa niekto odpadu zbavil úmyselne alebo z nedbanlivosti.“* Okrem toho sa v článku 13 rámcovej smernice 2008/56/ES o morskej stratégii ([10]) uvádza, že *„[v]zhľadom na každý dotknutý morský región alebo subregión členské štáty určia opatrenia, ktoré je potrebné v ich morských vodách prijať na dosiahnutie alebo udržanie dobrého environmentálneho stavu určeného podľa článku 9 ods. 1“*, čo podľa deskriptora 10 ([11]) zahŕňa, že *„[v]lastnosti a množstvo morského odpadu nepoškodzujú pobrežné a morské prostredie“*.

Vzhľadom na cieľ smernice znížiť negatívny vplyv určitých plastových výrobkov na životné prostredie by sa „odpad znečisťujúci prostredie“ mal na účely smernice o jednorazových plastoch chápať ako spotrebiteľský odpad, ktorý sa úmyselne alebo z nedbanlivosti vyhodil do ovzdušia, pôdy a vody, a preto tento odpad znečisťuje životné prostredie alebo pri ňom existuje riziko, že znečistí životné prostredie.

Odpad, ktorý sa zbiera na vstupoch do kanalizačných systémov, ako sú vlhčené utierky vyhodené do systému, do odtokov dažďovej vody a cestných vpustov, by sa mal považovať za odpad znečisťujúci prostredie. Medzi odpad znečisťujúci prostredie môže patriť aj odpad, ktorý možno zhodnotiť z kanalizačných systémov, ako sú jednotkové siete alebo siete dažďovej vody po odvedení dažďovej vody.

Náklady na čistenie prostredia znečisteného odpadom z jednorazových plastových výrobkov by nemali zahŕňať náklady na uzatváranie a sanáciu nezákonných skládok odpadu z domácností, aj keď uvedené výrobky môžu predstavovať určitý podiel znečisťovania prostredia odpadom, pretože tieto náklady by mal pokryť pôvodca odpadu (znečisťovateľ) prostredníctvom opatrení na presadzovanie, nie výrobcovia.

Článok 8 ods. 2 písm. b) a článok 8 ods. 3 posledný pododsek smernice o jednorazových plastoch sa týkajú nákladov na zber odpadu a na následnú prepravu a spracovanie daného odpadu v prípade jednorazových plastových výrobkov uvedených v oddieloch I a III časti E prílohy k smernici. Tieto náklady sa vzťahujú na predmety, ktoré sa nevyhodili do prostredia, ale zbierajú sa prostredníctvom verejných systémov zberu odpadu (napr. prostredníctvom nádob na odpadky). Keďže sa líšia od nákladov na čistenie prostredia znečisteného odpadom, nepatria do rozsahu pôsobnosti usmernení.

2.3. Činnosti vykonávané orgánmi verejnej moci alebo v ich mene

V článku 8 ods. 4 smernice o jednorazových plastoch sa stanovuje, že náklady na čistenie prostredia znečisteného príslušnými jednorazovými plastovými výrobkami by sa mali obmedziť na činnosti, ktoré vykonávajú *„orgány verejnej moci alebo ktoré sa vykonávajú v ich mene“*. Vylučujú sa tým náklady na čistenie prostredia znečisteného odpadom, ktorý bol vyhodený na súkromnom pozemku (výnimka opísaná v oddiele 2.3.2). V tomto oddiele sa vysvetľuje, ako sa majú chápať pojmy *„orgány verejnej moci“* a *„v ich mene“*.

2.3.1. Orgány verejnej moci

„Orgány verejnej moci“ nie sú v smernici vymedzené. Sú však vymedzené v článku 2 bode 2 smernice 2003/4/ES o prístupe verejnosti k informáciám o životnom prostredí ([12]). Podľa názoru Komisie by sa toto vymedzenie malo používať aj v súvislosti so smernicou o jednorazových plastoch.

Pojem sa vymedzuje takto:

„a) *vláda alebo iná verejná administratíva vrátane verejných poradných orgánov na národnej, regionálnej alebo miestnej úrovni;*

b) *každá fyzická osoba alebo právnická osoba vykonávajúca funkcie verejnej správy podľa národného práva [vrátane osobitných povinností, činností alebo služieb vo vzťahu k životnému prostrediu];*

c) *každá fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá, pod kontrolou orgánu alebo osoby uvedenej pod písmenom a) alebo b), má verejné zodpovednosti alebo funkcie alebo vykonáva verejnú službu [vo vzťahu k životnému prostrediu].*“

([9]) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32018L0851&qid=1684738500528 (Ú. v. EÚ L 150, 14.6.2018).
([10]) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32008L0056 (Ú. v. EÚ L 164, 25.6.2008).
([11]) *Programmes of measures under the Marine Strategy Framework Directive to achieve or maintain good environmental status* (Programy opatrení podľa rámcovej smernice o morskej stratégii na dosiahnutie alebo udržanie dobrého environmentálneho stavu), https://data.europa.eu/doi/10.2760/7769294, JRC139180.
([12]) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32003L0004&qid=1684738790587 (Ú. v. EÚ L 41, 14.2.2003).

2.3.2. V ich mene

Postupy čistenia prostredia znečisteného odpadom, ktoré nevykonáva samotný orgán verejnej moci, ale ktoré sa vykonávajú v jeho mene, sú čistiace činnosti, ktoré sa zadali subdodávateľom ([13]).

Postupy, na ktoré sa to vzťahuje, sú činnosti zberu odpadu znečisťujúceho prostredie v priestoroch, za ktoré sú zodpovedné orgány verejnej moci. Môžu sem patriť aj súkromne prevádzkované priestory, za ktorých čistenie sú naďalej zodpovedné orgány verejnej moci, napr. miesta prevádzkované na základe koncesie.

Tieto priestory môžu zahŕňať:

— cestnú infraštruktúru, ako sú cesty, cestičky pre cyklistov, pešie zóny a okraje ciest,

— vodné lokality, ako sú pláže, brehy jazier, pobrežné oblasti a vlečné chodníky popri kanáloch,

— priestory dopravnej infraštruktúry, ako sú stanice, prístavy, letiská, parkoviská pre autá a bicykle,

— rekreačné a zelené priestranstvá, ako sú parky, prírodné rezervácie, národné parky a rekreačné strediská,

— verejné miesta s vysokou pravdepodobnosťou hromadenia ľudí, ako sú námestia, mestské ulice,

— komunálne siete zberu odpadových vôd a/alebo čistiarne odpadových vôd prevádzkované verejnými alebo súkromnými/verejnými spoločnosťami v mene orgánu verejnej moci.

Činnosti vykonávané „v ich mene“ nezahŕňajú postupy, za ktoré nie sú orgány verejnej moci zodpovedné. Tým by sa vylúčili dobrovoľnícke činnosti, ako je čistenie pláží alebo zber odpadkov v susedstve, ktoré nie sú iniciované príslušnými orgánmi verejnej moci. Na pokrytie nákladov v rámci rozšírenej zodpovednosti výrobcu by sa mohli brať do úvahy len organizované dobrovoľnícke neziskové čistiace činnosti, ktorým predchádza zmluva alebo dohoda s príslušným orgánom, napríklad s obcou.

2.4. Čistenie

2.4.1. Čistiace činnosti

Pod „čistením“ prostredia znečisteného odpadom sa rozumie odstraňovanie tohto odpadu z priestorov, kde bol nesprávne vyhodený, alebo z miest, na ktoré sa dostal vzduchom, po zemi alebo vodou. Čistenie sa môže vykonávať ručne alebo pomocou mechanických prostriedkov.

Čistiace činnosti zahŕňajú:

— čistenie a zametanie: čistenie priestorov, za ktoré sú zodpovedné orgány verejnej moci, a to v pravidelných intervaloch so stanovenou minimálnou frekvenciou, za pomoci motorových alebo nemotorových vozidiel, s pracovnými silami vhodnými a primeranými danému miestu a v súlade s charakteristikami priestorov,

— oficiálne organizované čistenie prírody (napr. na verejných plážach), ktoré vykonávajú príslušné orgány verejnej moci alebo ktoré sa vykonáva v ich mene,

— dobrovoľný neziskový zber odpadkov, ktorému predchádza zmluva alebo dohoda s príslušným orgánom: zbieranie odpadkov dobrovoľníkmi (napr. občanmi, zamestnancami) v priestoroch, za ktorých čistenie sú zodpovedné orgány verejnej moci alebo ktorých čistenie sa vykonáva v ich mene,

— povinný zber odpadkov: povinné zbieranie odpadkov (napr. páchateľmi trestných činov v rámci rehabilitácie/verejnoprospešných činností) v priestoroch, za ktorých čistenie sú zodpovedné orgány verejnej moci alebo ktorých čistenie sa vykonáva v ich mene,

— čistenie a odstraňovanie jednorazových plastových výrobkov z komunálnej infraštruktúry zberu a čistenia odpadových vôd a v prípade potreby vykonávanie údržbových činností na odblokovanie infraštruktúry v dôsledku nahromadenia určitých jednorazových plastových výrobkov, čím sa zabezpečuje správna a nepretržitá prevádzka infraštruktúry.

([13]) V prípade filtrov by sa pri zadávaní akýchkoľvek činností externým dodávateľom mal dodržiavať článok 5 ods. 3 dohovoru RDKT WHO vrátane toho, že tabakovému priemyslu by sa nemali poskytovať stimuly na zakladanie alebo prevádzkovanie podnikov (pozri oddiel 7).

2.4.2. Výsledok čistiacich činností

Rozsah čistiacich činností a náklady na ne súvisia aj s výsledkom čistenia. V článku 8 ods. 4 smernice o jednorazových plastoch sa stanovuje požiadavka, podľa ktorej náklady „nesmú presiahnuť náklady potrebné na nákladovo efektívne poskytovanie služieb uvedených v daných odsekoch“.

Predmetnou „službou“ je čistenie prostredia znečisteného odpadom v priestoroch, za ktoré sú zodpovedné orgány verejnej moci. Ako sa stanovuje v článku 1, cieľom smernice je „predchádzať vplyvu určitých plastových výrobkov na životné prostredie […] a tento vplyv znižovať“. To možno dosiahnuť len vtedy, ak sa odpad znečisťujúci prostredie zbiera často a verejný priestor sa udržiava čistý. Hoci konečným cieľom je žiadny odpad znečisťujúci prostredie, v praxi môže byť tento cieľ ťažko dosiahnuteľný a jeho dosiahnutie nákladné. Rozsah, v akom sa verejný priestor bude považovať za priestor, ktorý treba vyčistiť, by mal byť primeraný a mal by zohľadňovať miestne podmienky (napr. dostupnosť, počet obyvateľov a hustotu osídlenia, organizačné usporiadanie a vývoj miezd).

Určenie požadovaného výsledku bude základom pre výpočet nákladov, ktoré sú potrebné na čistenie prostredia znečisteného odpadom. Požadovaný výsledok sa môže líšiť, pretože nie všetky priestory si vyžadujú rovnaké čistenie, aby sa dosiahli požadované environmentálne ciele ([14]), ([15]). Jednorazové plastové výrobky sa musia odstraňovať z komunálnej infraštruktúry odpadových vôd na vstupe do čistiarní odpadových vôd a v zbernej sieti, aby sa zabránilo upchatiam siete v dôsledku nahromadenia jednorazových plastových výrobkov. Pri určovaní by mohla pomôcť kategorizácia jednotlivých oblastí v pôsobnosti obce (napr. na základe ich charakteru, využitia, turistickej hodnoty, spoločenskej hodnoty alebo dopravného toku). Prípadne sa požadovaný výsledok môže dosiahnuť v rámci zjednodušeného prístupu, a to stanovením určitej frekvencie čistiacich činností v určenom časovom období.

Je tiež vhodné zvážiť environmentálne riziko, ktoré predstavuje odpad znečisťujúci prostredie, ktorý zostáva v niektorých oblastiach – môže byť napríklad vhodné oblasti susediace s riekami alebo pobrežím zametať dôkladnejšie a častejšie než iné oblasti, aby sa znížilo riziko vzniku odpadu znečisťujúceho prostredie na pobreží a v moriach. Rozhodnutiami založenými na údajoch z nepretržitého monitorovania a na posudzovaní možno podporiť identifikáciu prioritných oblastí.

Služby môže byť potrebné prispôsobiť podľa ročného obdobia alebo v prípade mimoriadnych udalostí (napr. extrémnych poveternostných podmienok, ako sú záplavy a búrky) či pri výnimočných príležitostiach (ako sú významné verejné podujatia, napr. festivaly, trhové dni alebo extrémne výkyvy počasia).

Okrem toho by požadovaný výsledok nemal byť spojený s nadmerným úsilím v porovnaní s vplyvom na životné prostredie, aby náklady výrobcov neprekročili náklady potrebné na nákladovo efektívne dodanie. Výsledok by sa mal zároveň pravidelne preskúmavať.

S cieľom motivovať výrobcov príslušných skupín jednorazových plastových výrobkov podľa smernice, aby prijali opatrenia v dodávateľskej časti reťazca na zníženie množstva odpadu znečisťujúceho prostredie, by sa úroveň vstupných služieb a vyplývajúce náklady mali viazať na množstvo zozbieraného odpadu a výsledok, ktorý sa má dosiahnuť, aby došlo k zníženiu množstva odpadu znečisťujúceho prostredie, čo sa premietne do zníženia nákladov na čistenie (pozri oddiel 6).

2.5. Nakladanie so zozbieraným odpadom znečisťujúcim prostredie

Náklady na čistenie prostredia znečisteného odpadom uvedené v článku 8 ods. 2 a 3 zahŕňajú aj následnú prepravu a spracovanie daného odpadu znečisťujúceho prostredie.

2.5.1. Preprava zozbieraného odpadu znečisťujúceho prostredie

Aby bolo možné zahrnúť tieto náklady do systému rozšírenej zodpovednosti výrobcov, prepravu zozbieraného odpadu znečisťujúceho prostredie by mali vykonávať prevádzkovatelia určení príslušnými orgánmi verejnej moci, pričom by mali využívať vozidlá a/alebo pracovnú silu, ktoré sú vhodné a primerané množstvu odpadu znečisťujúceho prostredie a miestu, kde sa má tento odpad zbierať. Ak sa zozbieraný odpad znečisťujúci prostredie prepravuje spolu so zmiešaným odpadom, náklady na prepravu odpadu znečisťujúceho prostredie by mali byť úmerné jeho podielu. Náklady na prepravu rôznych skupín jednorazových plastových výrobkov sa môžu líšiť od príslušných nákladov na ich odstraňovanie a spracovanie.

([14]) *European coastline macro litter trends 2015 – 2021* (Trendy v oblasti makroodpadu na európskom pobreží v rokoch 2015 – 2021), https://data.europa.eu/doi/10.2760/0752301, JRC138907.

([15]) *A European threshold value and assessment method for macro litter on the coastlines* (Európska prahová hodnota a metóda posudzovania makroodpadu na pobreží), JRC121707.

2.5.2. Spracovanie zozbieraného odpadu znečisťujúceho prostredie

„Spracovanie“ sú činnosti zhodnocovania alebo zneškodňovania vrátane prípravy pred zhodnocovaním alebo zneškodňovaním (pozri článok 3 bod 14 rámcovej smernice o odpade).

Aby bolo možné zahrnúť tieto náklady do rozšírenej zodpovednosti výrobcov, spracovanie odpadu znečisťujúceho prostredie by mali vykonávať prevádzkovatelia určení príslušnými orgánmi verejnej moci s použitím legálnej infraštruktúry a postupov na spracovanie odpadu v súlade s regulačnými požiadavkami stanovenými v príslušných vnútroštátnych právnych predpisoch a v smernici 2008/98/ES. Ak sa zozbieraný odpad znečisťujúci prostredie spracúva spolu so zmiešaným odpadom, náklady na spracovanie odpadu znečisťujúceho prostredie by mali byť úmerné jeho podielu. Náklady na spracovanie rôznych skupín jednorazových plastových výrobkov sa môžu líšiť od príslušných nákladov na ich odstraňovanie a prepravu.

Ak je to možné, prevádzkovatelia by zozbieraný odpad mali spracúvať v súlade s hierarchiou odpadového hospodárstva a najlepšími postupmi, ktoré sú k dispozícii, vrátane triedenia a recyklácie, aj keď to prináša vyššie náklady než skládkovanie alebo energetické zhodnocovanie. V prípade vlhčených utierok, balónov a filtrov by triedený zber nemal byť povinný (odôvodnenie 22 a *a contrario* článok 9 smernice o jednorazových plastoch). Mali by sa zohľadniť príjmy (napr. získané z predaja zozbieraného odpadu znečisťujúceho prostredie prevádzkovateľom recyklačných zariadení).

Na recykláciu na účely plastov určených na styk s potravinami sa vzťahuje článok 6 nariadenia (EÚ) 2022/1616 ([16]), ktorým sa v závislosti od zdroja pravdepodobne zakazuje recyklácia zozbieraného odpadu na tento účel. Odpad znečisťujúci prostredie zozbieraný krátko po vyhodení, ako napríklad odpad znečisťujúci prostredie nájdený v blízkosti odpadkových košov (z ktorých sa zbiera odpad znečisťujúci prostredie ako komunálny odpad), by sa mohol na tento účel považovať za rovnako kvalitný, pokiaľ neexistuje riziko, že by bol kontaminovaný chemikáliami, ako sú minerálne oleje alebo sadze. Odpad znečisťujúci prostredie, ktorý sa dlhodobo nachádza v životnom prostredí, vrátane odpadu znečisťujúceho prostredie zozbieraného z kanalizácie a riek, by sa vo všeobecnosti nemal považovať za vhodný na recykláciu v súlade s nariadením (EÚ) 2022/1616.

3. Všeobecné zásady výpočtu nákladov

V článku 8 ods. 4 sa stanovuje: „*Náklady, ktoré je potrebné pokryť, uvedené v odsekoch 2 a 3, nesmú presiahnuť náklady potrebné na nákladovo efektívne poskytovanie služieb uvedených v daných odsekoch a stanovia sa transparentným spôsobom medzi dotknutými subjektmi. […] Metodika výpočtu sa vypracuje tak, aby sa náklady na čistenie prostredia znečisteného odpadom stanovili proporcionálne.*“

Orgány verejnej moci (vrátane tých miestnych) spravidla zabezpečujú, aby boli výpočty nákladov nákladovo efektívne, transparentné a proporcionálne. Orgány verejnej moci musia zohľadňovať aj príjmy a dohliadať na čistenie a nakladanie s odpadom znečisťujúcim prostredie.

Výrobcovia a organizácie zodpovednosti výrobcov by mali výpočty nákladov podoprieť príslušnými údajmi týkajúcimi sa konkrétnych skupín jednorazových plastových výrobkov (napr. hmotnosť výrobku, zber odpadu, možnosti spracovania).

3.1. Nákladová efektívnosť

Náklady, ktoré majú výrobcovia pokryť, musia primerane predstavovať sumy potrebné na zabezpečenie primeraných a nákladovo efektívnych činností súvisiacich s odpadom znečisťujúcim prostredie, ktoré sú špecifické pre danú skupinu výrobkov. Poskytovatelia služieb, ktorí vykonávajú čistenie prostredia znečisteného odpadom, by mali dostávať platby, ktoré v plnej miere pokrývajú ich príslušné náklady, len v tom prípade, ak svoje služby vykonávajú efektívne.

Na posúdenie a zabezpečenie nákladovej efektívnosti služieb nakladania s odpadom na miestnej úrovni možno použiť viacero metód, napr. referenčné porovnávanie, hospodársku súťaž, preskúmanie efektívnosti a monitorovanie výstupov.

Ak sú náklady už zahrnuté do vykonávania rozšírenej zodpovednosti výrobcov (napr. pokiaľ ide o triedený zber, prepravu a spracovanie) podľa smerníc 2008/98/ES a 94/62/ES, potom by sa mali odpočítať, pretože inak by sa tieto náklady nárokovali dvakrát. Tieto náklady sa týkajú najmä nádob na potraviny, balení a vrecúšok, pohárov na nápoje, nápojových obalov a ľahkých plastových tašiek.

([16]) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32022R1616&qid=1746621715988 (Ú. v. EÚ L 243, 20.9.2022).

3.2. Transparentnosť

Výrobcovia a príslušné alebo zapojené strany (napr. environmentálne organizácie, spracovatelia odpadu, prevádzkovatelia čistiarní odpadových vôd) musia byť demokratickým a transparentným spôsobom informovaní o tom, ako je zavedený systém nákladov na činnosti nakladania s odpadom, ktoré majú pokryť. Údaje a postupy používané na stanovenie potrebných nákladov na čistenie, prepravu a spracovanie musia byť spoľahlivé a transparentné vrátane informácií o rozdelení nákladov medzi výrobcov. Medzi orgánmi verejnej moci, výrobcami a príslušnými alebo zapojenými stranami by sa mala uskutočňovať pravidelná výmena informácií, napr. zriadením osobitných výborov ([17]).

3.3. Proporcionalita

V smernici o jednorazových plastoch sa uvádza, že metóda výpočtu sa vypracuje tak, aby sa náklady na čistenie prostredia znečisteného odpadom stanovili proporcionálne.

Výpočet nákladov by mal vychádzať zo spoľahlivých údajov, mal by byť čo najpresnejší a primeraný, pokiaľ ide o administratívne zaťaženie.

Náklady, ktoré majú výrobcovia pokryť za každú kategóriu výrobkov uvedenú v časti E prílohy k smernici o jednorazových plastoch, by mali byť primerané prinajmenšom množstvu výrobkov dostupných na trhu, zloženiu odpadu znečisťujúceho prostredie (ak nie je k dispozícii, možno použiť zloženie odpadu) a skutočným nákladom ([18]), ako aj podielu úsilia/zdrojov, ktoré sa vynakladajú na riešenie príslušných výrobkov.

Pri výpočte nákladov by sa malo rozlišovať medzi nákladmi na čistenie a nákladmi na následnú prepravu a spracovanie. Výpočet nákladov by mal zahŕňať prácu, materiál a stroje.

Výpočet nákladov by sa mal pravidelne aktualizovať (každé 3 – 5 rokov), aby sa zohľadnili zlepšenia (napr. lepšia infraštruktúra na zber odpadu, zníženie znečisťovania prostredia odpadom vďaka zmenám správania spotrebiteľov, menej jednorazových plastových výrobkov uvedených na trh, zlepšený dizajn výrobkov zo strany výrobcov).

4. Výpočet nákladov na zber a postupy súvisiace s odpadom znečisťujúcim prostredie

Za mnohé postupy čistenia prostredia znečisteného odpadom v členských štátoch EÚ sú zodpovedné miestne orgány ([19]). Údaje sa preto zhromažďujú najmä na tejto úrovni. Z uverejnených štúdií, správ a odpovedí zainteresovaných strán v rámci prieskumov je k dispozícii celý rad údajov o nákladoch a odhadov nákladov na úrovni EÚ, na vnútroštátnej úrovni, na úrovni obcí alebo na úrovni lokalít/činností ([20]), ([21]).

Odhadované náklady sa môžu značne líšiť v závislosti od rozsahu nákladov (t. j. činností, ktoré sú zahrnuté do odhadov alebo sú z nich vylúčené) a od zapojených organizácií zodpovednosti výrobcov. Na znečisťovanie prostredia odpadom vplýva mnoho faktorov, ako napríklad informovanosť obyvateľstva, infraštruktúra na zber odpadu, miera znečisťovania prostredia odpadom, náklady práce, výsledky čistiacich činností, úroveň urbanizácie alebo dokonca počasie. Okrem toho môže náklady na čistenie prostredia znečisteného odpadom do značnej miery ovplyvniť aj reprezentatívnosť oblastí zahrnutých do štúdie (napr. vidiecke oblasti oproti mestským). Vo väčšine štúdií sa nerozlišuje medzi nákladmi spôsobenými všeobecným odpadom znečisťujúcim prostredie a nákladmi spôsobenými konkrétnymi skupinami výrobkov uvedenými v časti E prílohy k smernici.

([17]) V prípade filtrov by sa mal dodržiavať článok 5 ods. 3 dohovoru RDKT WHO vrátane povinnosti obmedziť interakcie s tabakovým priemyslom a zabezpečiť transparentnosť interakcií, ku ktorým dôjde (pozri oddiel 7).

([18]) Štúdia *Erarbeitung eines Kostenmodells für die Umsetzung von Artikel 8 Absatz 2 und 3 der EU-Einwegkunststoffrichtlinie* (Vypracovanie nákladového modelu na účely vykonávania článku 8 ods. 2 a 3 smernice EÚ o jednorazových plastoch), https://www.umweltbundesamt.de/sites/default/files/medien/479/publikationen/texte_132-2022_erarbeitung_eines_kostenmodells_fuer_die_umsetzung_von_artikel_8_absatz_2_und_3_der_eu-einwegkunststoffrichtlinie_0.pdf.

([19]) Rozhodovanie o zapojení a zodpovednosti obcí je v právomoci členských štátov.

([20]) Štúdia MWE, *Littering in the MWE member states – An inventory of costs, amounts and assessments* (Znečisťovanie prostredia odpadom v členských štátoch MWE – Katalóg nákladov, množstiev a posúdení), s. 12, https://www.municipalwasteeurope.eu/sites/default/files/LITTER%20COST%20STUDY%20-%20MUNICIPAL%20WASTE%20EUROPE-JUNE2020.pdf.

([21]) Štúdia *Erarbeitung eines Kostenmodells für die Umsetzung von Artikel 8 Absatz 2 und 3 der EU-Einwegkunststoffrichtlinie* (Vypracovanie nákladového modelu na účely vykonávania článku 8 ods. 2 a 3 smernice EÚ o jednorazových plastoch), https://www.umweltbundesamt.de/sites/default/files/medien/479/publikationen/texte_132-2022_erarbeitung_eines_kostenmodells_fuer_die_umsetzung_von_artikel_8_absatz_2_und_3_der_eu-einwegkunststoffrichtlinie_0.pdf.

Vzhľadom na tieto rozdiely nemožno stanoviť jasný súbor typických hodnôt na úrovni EÚ. Členské štáty budú pravdepodobne musieť vykonať vlastné posúdenie na základe už dostupných informácií, napr. od výrobcov alebo organizácií zodpovednosti výrobcov, a to na úrovni obcí, alebo v prípade, že tieto informácie chýbajú alebo sa nepovažujú za aktuálne alebo relevantné, vykonať vlastné štúdie vrátane prieskumov trhu s cieľom určiť náklady spojené s príslušnými činnosťami čistenia prostredia znečisteného odpadom.

Na získanie informácií o nákladoch na čistenie prostredia znečisteného odpadom možno použiť porovnateľné súbory údajov z iných obcí, regiónov alebo členských štátov (napr. v prípadoch, keď nie sú k dispozícii riadne údaje alebo by bolo zhromažďovanie údajov neprimerané).

Pri výpočte skutočných nákladov na čistenie prostredia znečisteného odpadom by sa mali zohľadniť tieto aspekty ([22]):

— Je potrebné vybrať reprezentatívnu vzorku obcí, ktoré sa zúčastnia na štúdii. Vzorka by mala zahŕňať obce rôznych veľkostí, ale takisto popredné aj zaostávajúce obce. Presná veľkosť vzorky veľmi závisí od veľkosti a rozmanitosti krajiny vrátane faktorov, ako je úroveň urbanizácie, hustota osídlenia, doprava alebo cestovný ruch, pretože tieto faktory majú veľký vplyv na množstvo odpadu znečisťujúceho prostredie, a tým aj na náklady spojené s týmto odpadom. Umožňuje to presnú extrapoláciu na stanovenie nákladov na vnútroštátnej úrovni. Do úvahy by sa mala brať aj reprezentatívna vzorka lokalít, a to najmä tých, kde sa čistenie uskutočňuje najčastejšie.

— Pri plánovaní výskumu by sa mali obce požiadať, aby poskytli informácie o hlavných príčinách nákladov spôsobených odpadom znečisťujúcim prostredie. Takýto prieskum by mohol zahŕňať:

  — existujúce a plánované čistiace činnosti,

  — celkové množstvo odpadu vyprodukovaného pri čistení prostredia znečisteného odpadom na jednorazový plastový výrobok,

  — náklady na personál: náklady práce (vrátane režijných nákladov) na pracovníkov zbierajúcich odpad znečisťujúci prostredie napr. z ulíc, parkov a pláží,

  — náklady na stroje, zariadenia verejných služieb a vozidlá: ročné náklady na údržbu, odpisy strojov, zariadení verejných služieb a vozidiel, pridanie ďalších ročných investícií do strojov a vozidiel,

  — náklady na pravidelné čistenie sietí zberu odpadových vôd a odstraňovanie jednorazových plastových výrobkov z čistiarní odpadových vôd a náklady na núdzové opatrenia, ktoré sa majú prijať v prípade upchatia infraštruktúry v dôsledku nahromadenia jednorazových plastových výrobkov,

  — náklady na prepravu (v nákladoch na hodinu, vynásobené ročným využitím vozidiel a zariadení verejných služieb),

  — prostriedky a náklady na rôzne možnosti spracovania (analýza skutočných nákladov na čistiace činnosti),

  — miesta a frekvenciu čistenia.

Činnosti týkajúce sa čistenia prostredia znečisteného odpadom sa často kombinujú s inými činnosťami vo verejnom prostredí. Napríklad pracovníci, ktorí zbierajú odpad znečisťujúci prostredie z ulíc, môžu počas tej istej zmeny zametať lístie, vyprázdňovať odpadkové koše, udržiavať parky, opravovať majetok atď. Takisto by sa mali zohľadniť náklady na odstraňovanie jednorazových plastových výrobkov z čistiarní odpadových vôd podľa podielu jednorazových plastových výrobkov, ktoré sa nachádzajú v tuhom odpade odstránenom z odpadových vôd pred ich čistením. Aby bolo možné určiť, ktorá časť nákladov súvisí s odpadom znečisťujúcim prostredie, na ktorý sa vzťahuje článok 8 smernice o jednorazových plastoch, mala by sa vykonať analýza zloženia odpadu ([23]). Takisto môže byť užitočné zistiť, koľko času trávia pracovníci vykonávaním jednotlivých činností počas bežného dňa.

([22]) Štúdia MWE, *Littering in the MWE member states – An inventory of costs, amounts and assessments* (Znečisťovanie prostredia odpadom v členských štátoch MWE – Katalóg nákladov, množstiev a posúdení), s. 24, https://www.municipalwasteeurope.eu/sites/default/files/LITTER%20COST%20STUDY%20-%20MUNICIPAL%20WASTE%20EUROPE-JUNE2020.pdf.

([23]) Napr. usmernenia pre jednotnú analýzu odpadu v Sasku, *Richtlinie zur einheitlichen Abfallanalytik in Sachsen*, https://publikationen.sachsen.de/bdb/artikel/23865.

V článku 8 ods. 4 smernice sa uvádza, že „členské štáty môžu na účely minimalizácie administratívnych nákladov stanoviť finančné príspevky na náklady na čistenie prostredia znečisteného odpadom určením vhodných viacročných pevne stanovených súm“. Ak teda orgány verejnej moci nie sú schopné získať minimálne údaje potrebné na pochopenie nákladov na predmetné činnosti alebo ak sa to spája s vysokými administratívnymi nákladmi, mohol by sa uplatniť tento prístup.

V prípade uplatňovania viacročných pevne stanovených súm by členské štáty mali zabezpečiť, aby náklady, ktoré vzniknú výrobcom, neprekročili náklady potrebné na poskytovanie služieb uvedených v oddieloch 2.4 a 2.5 nákladovo efektívnym spôsobom a aby sa použili výlučne na účely čistenia prostredia znečisteného jednorazovými plastovými výrobkami. Členské štáty by mali podporovať získavanie príslušných údajov s cieľom vytvoriť transparentný systém.

S cieľom pomôcť dosiahnuť ciele smernice o jednorazových plastoch by členské štáty mali zabezpečiť, aby vypočítané náklady motivovali výrobcov k realizácii opatrení na predchádzanie vzniku odpadu znečisťujúceho prostredie, a nie ku krytiu nákladov na čistenie prostredia znečisteného odpadom.

5. Metodiky výpočtu množstiev jednorazových plastových výrobkov medzi zozbieraným odpadom znečisťujúcim prostredie

Po určení nákladov spojených s činnosťami súvisiacimi s odpadom znečisťujúcim prostredie sa musí vypočítať podiel jednorazových plastových výrobkov uvedených v časti E prílohy k smernici o jednorazových plastoch medzi zozbieraným odpadom znečisťujúcim prostredie.

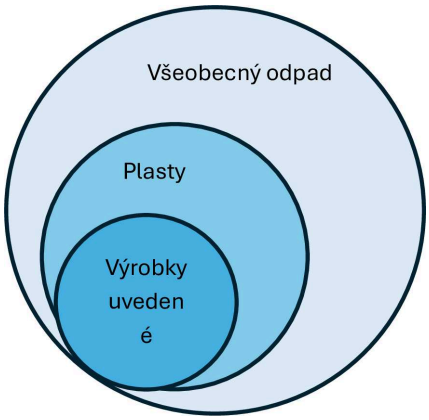

Obrázok k rozlišovaniu rôznych druhov odpadu znečisťujúceho prostredie ([24])

Komisia určila dve hlavné možnosti (metodiky založené na vstupoch a na výstupoch) na výpočet množstiev jednorazových plastových výrobkov medzi odpadom vyhodeným na verejných miestach ([25]).

5.1. Metodiky založené na vstupoch

Metodiky založené na vstupoch vychádzajú z obsahu (t. j. hmotnosti) alebo množstva (t. j. počtu položiek) jednorazových plastových výrobkov uvedených na trh v danom členskom štáte vrátane dovozu a vývozu, pre ktoré sú potrebné údaje. Tieto údaje sú k dispozícii na úrovni odvetvia, a to buď prostredníctvom oficiálnych európskych ([26]), alebo vnútroštátnych trhových databáz, napr. prostredníctvom databázy Prodcom, existujúcich systémov rozšírenej zodpovednosti výrobcov atď. Pri tejto metóde sa potom používajú odhady podielu jednorazových plastových výrobkov spotrebovaných vo verejných priestoroch, ktoré sú znečistené odpadom. Informácie o podiele jednorazových plastových výrobkov vyhodených do prostredia možno určiť na základe hodnotení v teréne založených na pozorovaniach individuálnych

([24]) Na základe štúdie MWE *Littering in the MWE member states – An inventory of costs, amounts and assessments* (Znečisťovanie prostredia odpadom v členských štátoch MWE – Katalóg nákladov, množstiev a posúdení), obrázok 2, https://www.municipalwasteeurope.eu/sites/default/files/LITTER%20COST%20STUDY%20-%20MUNICIPAL%20WASTE%20EUROPE-JUNE2020.pdf.

([25]) Ramboll, *Study to support the development of implementing acts and guidance under the Directive on the reduction of the impact of certain plastic products on the environment – WP 6: final report on developing guidelines on litter clean-up costs* (Štúdia na podporu vypracovania vykonávacích aktov a usmernení podľa smernice o znižovaní vplyvu určitých plastových výrobkov na životné prostredie – Pracovný balík 6: záverečná správa o vypracovaní usmernení o nákladoch na čistenie prostredia znečisteného odpadom), s. 56 a nasl., https://op.europa.eu/sk/publication-detail/-/publication/e9f3bf85-a706-11eb-9585-01aa75ed71a1.

([26]) Eunomia, *Plastics: Reuse, recycling and marine litter* (Plasty: opätovné použitie, recyklácia a odpad v moriach), https://op.europa.eu/sk/publication-detail/-/publication/3cdca2d1-c5f2-11e8-9424-01aa75ed71a1.

trendov správania spotrebiteľov, charakteristík trhu a iných relevantných miestnych podmienok. Tieto informácie umožnia odhadnúť celkové množstvá riadne zlikvidovaných (a teda zozbieraných) jednorazových plastových výrobkov a výrobkov vyhodených vo verejných priestoroch alebo do odpadových vôd na úrovni členských štátov. Mali by sa však zohľadniť tieto aspekty. Metodiky založené na vstupoch sú veľmi závislé od úplných a spoľahlivých údajov o trhu, ktoré nie sú k dispozícii pre všetky skupiny výrobkov. Dostupné údaje takisto nie vždy odrážajú realitu v danom členskom štáte v dôsledku faktorov, ako je cezhraničný pohyb alebo zneužívanie systému. Tento prístup zároveň nie je ideálny na rozlišovanie nákladov medzi jednotlivými obcami. Hoci by sa dalo zistiť, koľko príslušného materiálu sa v danej obci riadne zlikviduje, nebudú k dispozícii žiadne údaje o výrobkoch uvedených na trh na úrovni obcí.

5.2. Metodiky založené na výstupoch

Metodiky založené na výstupoch sa opierajú o výsledky štúdií založených na odbere vzoriek odpadu znečisťujúceho prostredie s cieľom určiť celkové množstvo tohto odpadu a zodpovedajúci podiel jednorazových plastových výrobkov ([27]). Tieto metodiky sa opierajú o pravidelné analýzy zloženia odpadu znečisťujúceho prostredie po zbere a čistení na celoštátnej/regionálnej/miestnej úrovni na zabezpečenie spoľahlivých údajov o celkovom množstve tohto odpadu a podiele jednorazových plastových výrobkov ([28]).

Spoľahlivosť parametrov použitých pri príprave vzorkovacích štúdií je veľmi dôležitá na zabezpečenie toho, aby boli merania čo najreprezentatívnejšie pre miestne podmienky, čím sa zdôrazňuje význam predpilotných meraní alebo poznatkov z predchádzajúcich štúdií.

Existujú aj aspekty, ktoré si pri používaní metodík založených na výstupoch vyžadujú osobitnú pozornosť. Počtom a frekvenciou meraní sa musí zabezpečiť štatistická reprezentatívnosť. Odber vzoriek môžu ovplyvniť rôzne faktory, napríklad sezónne a poveternostné výkyvy. Pri metodikách založených na výstupoch sa musí zohľadňovať aj vplyv vonkajších faktorov ovplyvňujúcich hmotnosť jednorazových plastových výrobkov, ako je obsah vlhkosti a zvyšky potravín, čo má osobitný význam pri použití rozdeľovania nákladov na základe hmotnosti.

Medzi kľúčové parametre, ktoré je potrebné zohľadniť pri vykonávaní analýz zloženia odpadu znečisťujúceho prostredie, patria:

— Určenie a zmapovanie miest merania ([29]), ([30]), ([31])

Pred začatím samotných analýz zloženia je dôležitým krokom vykonanie predpilotných meraní, aby sa získal prehľad o rôznych druhoch prostredia, ktoré existujú v danej oblasti, a ich charakteristikách z hľadiska odpadu znečisťujúceho prostredie. Predpilotné merania pozostávajú z počítaní odpadu znečisťujúceho prostredie, počas ktorých sa určí množstvo odpadu znečisťujúceho prostredie, ktorý pochádza z jednorazových plastových výrobkov, na plochách danej veľkosti (napr. 10 × 10 m^2). Zaťaženie a zloženie tuhého odpadu na výpočet jednorazových plastových výrobkov v čistiarniach odpadových vôd by mohli predstavovať spoľahlivý a reprezentatívny bod merania. Na základe týchto analýz je možné určiť niekoľko druhov prostredia vrátane tých, ktoré majú vysoké alebo nízke riziko, pokiaľ ide o znečisťovanie prostredia odpadom. Lokality by sa mali vyberať s ohľadom na už existujúce ustanovenia týkajúce sa čistenia, napríklad miestnych orgánov.

— Určenie časového rámca a frekvencie meraní ([32])

Z časového hľadiska by sa analýzy zloženia odpadu znečisťujúceho prostredie mohli vykonávať celoročne, aby sa zohľadnili potenciálne rozdiely v objemoch zozbieraného odpadu počas ročných období, napr. medzi letnými a zimnými mesiacmi, medzi obcami s rôznymi charakteristikami (ako je úroveň urbanizácie, hustota osídlenia, environmentálne povedomie podskupín obyvateľstva a činnosti vedené spoločenstvom, počet turistov atď.). Počasie je tiež variačným faktorom pri odbere vzoriek odpadu znečisťujúceho prostredie a malo by sa zohľadniť pri vykonávaní meraní vzoriek, pretože dážď môže spláchnuť určité často vyhadzované ľahké jednorazové plastové výrobky (napr. filtre) a ovplyvniť vonkajšie činnosti, ktoré často vedú k znečisťovaniu prostredia odpadom.

([27]) *EU Marine Beach Litter Baselines* (Základné hodnoty odpadu znečisťujúceho prostredie na morských plážach v EÚ), https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC114129.

([28]) Štúdia VKU/INFA, *Ermittlung von Mengenanteilen und Kosten für die Sammlung und Entsorgung von Einwegkunststoffprodukten im öffentlichen Raum* (Stanovenie množstiev jednorazových plastových výrobkov vo verejných priestoroch a nákladov na ich zber a likvidáciu), https://www.vku.de/publikationen/default-77511ac8ffb6d2adfc49553333c458b8/.

([29]) Počet frakcií odpadu znečisťujúceho prostredie podľa agentúry OVAM, https://ovam.vlaanderen.be/fractietelling-zwerfvuil.

([30]) Štúdia *Erarbeitung eines Kostenmodells für die Umsetzung von Artikel 8 Absatz 2 und 3 der EU-Einwegkunststoffrichtlinie* (Vypracovanie nákladového modelu na účely vykonávania článku 8 ods. 2 a 3 smernice EÚ o jednorazových plastoch), https://www.umweltbundesamt.de/sites/default/files/medien/479/publikationen/texte_132-2022_erarbeitung_eines_kostenmodells_fuer_die_umsetzung_von_artikel_8_absatz_2_und_3_der_eu-einwegkunststoffrichtlinie_0.pdf.

([31]) *Guidance on the monitoring of marine litter in European seas* (Usmernenie k monitorovaniu odpadu znečisťujúceho prostredie v európskych moriach), https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC133594.

([32]) https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC133594.

— Určenie momentu merania, aby sa predišlo problémom so stavmi a tokmi ([33])

Pri každej vybranej lokalite je dôležité zistiť, kedy sa naposledy čistila. Ak sa odoberie vzorka z lokality, ktorá sa určitý čas nečistila, odberom vzorky sa síce zmeria množstvo odpadu znečisťujúceho prostredie, ale rýchlosť, akou sa odpad nahromadil, zostane neznáma. Preto by sa mali plochy, ktoré sa čistia len zriedkavo (napríklad okraje vedľajších poľných ciest) a z ktorých sa odoberajú vzorky, najprv vyčistiť a potom nechať tak na stanovený čas pred odberom vzoriek. Tým sa zistí rýchlosť hromadenia odpadu znečisťujúceho prostredie a zabezpečí sa, aby vzorka predstavovala súčasné zloženie odpadu znečisťujúceho prostredie, a nie staré a prípadne zastarané zloženie.

— Určenie zloženia (rozkladu) jednorazových plastových výrobkov

Ak sa jednorazový plastový výrobok rozložil na niekoľko kusov, existuje riziko, že sa jednotlivé kusy (toho istého) jednorazového plastového výrobku budú považovať za rôzne jednorazové plastové výrobky. Na druhej strane sa podobné kusy môžu považovať za jeden jednorazový plastový výrobok, aj keď pochádzajú z rôznych jednorazových plastových výrobkov (napr. skupina niekoľkých balónov by sa mohla považovať za pochádzajúce len z jedného balóna). Pri vykonávaní analýz zloženia odpadu by sa tieto riziká mali posúdiť a prípadne zohľadniť v metodikách.

— Určenie mernej jednotky ([34]), ([35])

Je možné merať z hľadiska množstva, hmotnosti a objemu. V ideálnom prípade by sa mal odpad znečisťujúci prostredie merať podľa všetkých troch jednotiek. Ak nie sú známe všetky merné čísla, môžu sa použiť konverzné faktory (napr. ak je známy objem nápojových obalov, môže sa použiť konverzný faktor na prepočet na konkrétnu hmotnosť, a naopak). Mala by existovať aspoň jedna spoločná merná jednotka pre všetok odpad znečisťujúci prostredie v danom kroku (čistenie, preprava a spracovanie), aby bolo možné určiť príslušné náklady pre každú skupinu výrobkov pri zohľadnení bežnej praxe. Každý z týchto troch prístupov k meraniu prináša veľmi odlišné výsledky, pokiaľ ide o rozdelenie nákladov na jednotlivé skupiny výrobkov v odpade znečisťujúcom prostredie. Použitie správnej metódy merania je rozhodujúce pre spravodlivé rozdelenie nákladov medzi jednotlivé skupiny výrobcov, a preto je rozhodujúce aj pochopenie vhodnosti jednotlivých metód. Napríklad filtre alebo balóny majú oveľa väčší podiel, keď sa merajú podľa množstva, ako keď sa merajú podľa objemu alebo hmotnosti. V záujme dodržiavania zásad proporcionality a rovnakého zaobchádzania je dôležité nájsť primeranú kombináciu rozdelenia nákladov medzi množstvo, hmotnosť a objem.

— Určenie faktorov pre rozšírenie na regionálnu alebo národnú úroveň ([36]), ([37]), ([38])

Keď sú k dispozícii spoľahlivé výsledky pre vybrané miesta odberu vzoriek odpadu znečisťujúceho prostredie, je možné zhrnutím výsledkov získať údaje v regionálnom alebo vnútroštátnom meradle.

Rozšírenie môže zahŕňať:

— vymedzený súbor charakteristík rôznych častí krajiny (mestské, prímestské, vidiecke časti, úroveň návštevnosti, pobrežné časti atď.),

— metódu odberu vzoriek, ktorou sa zabezpečí dobrá vzorka oblastí s každým súborom charakteristík na určenie zodpovedajúceho ročného množstva a zloženia odpadu znečisťujúceho prostredie na jednotku (napr. na km^2 alebo na obyvateľa),

([33]) https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC133594.
([34]) https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC133594.
([35]) *A Joint List of Litter Categories for Marine Macrolitter Monitoring* (Spoločný zoznam kategórií odpadu znečisťujúceho prostredie pri monitorovaní makroodpadu v moriach), https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC121708.
([36]) https://data.europa.eu/doi/10.2760/0752301, JRC138907.
([37]) https://mcc.jrc.ec.europa.eu/documents/202009185110.pdf, JRC121707.
([38]) *Top Marine Beach Litter Items in Europe* (Najvýznamnejšie položky morského odpadu na plážach v Európe), https://op.europa.eu/sk/publication-detail/-/publication/d1d555f4-af6f-11e8-99ee-01aa75ed71a1, technická správa JRC.

— počet obyvateľov,

— typickú mieru/zloženie odpadu znečisťujúceho prostredie v každej oblasti a

— mieru/zloženie odpadu znečisťujúceho prostredie, ktoré sa majú uplatniť na rozšírenie územia (km^2) s týmito charakteristikami.

6. Možnosti rozdelenia nákladov medzi výrobcov

Po výpočte nákladov na činnosti čistenia prostredia znečisteného odpadom a podielu jednorazových plastových výrobkov, ktoré sú uvedené v prílohe E k smernici o jednorazových plastoch, na celkovom množstve odpadu znečisťujúceho prostredie je potrebné náklady rozdeliť najprv medzi jednotlivé kategórie jednorazových plastových výrobkov a potom medzi jednotlivých výrobcov v každej kategórii jednorazových plastových výrobkov.

Členské štáty by mali zabezpečiť, aby sa pri rozdeľovaní nákladov zohľadňovali všetci výrobcovia (vrátane výrobcov z tretích krajín) v zmysle vymedzenia v článku 3 bode 11 smernice o jednorazových plastoch, ktorí uvádzajú jednorazové plastové výrobky na ich trh.

6.1. Rozdelenie nákladov medzi rôzne kategórie jednorazových plastových výrobkov uvedené v časti E prílohy k smernici o jednorazových plastoch

Je viacero potenciálnych možností rozdelenia nákladov medzi jednotlivé kategórie jednorazových plastových výrobkov vrátane tých, ktoré sú založené na hmotnosti, objeme alebo množstve. Ako sa uvádza v oddiele 5, aspoň jedna merná jednotka by sa mala uplatniť na všetok odpad znečisťujúci prostredie v danom kroku (čistenie, preprava a spracovanie). Je potrebné poznamenať, že keďže hmotnosť, objem a množstvo rôznych jednorazových plastových výrobkov sa výrazne líšia, prístup použitý na rozdelenie nákladov môže mať veľký vplyv na náklady na niektoré jednorazové plastové výrobky, ako sú filtre a balóny. Je dôležité, aby orgány verejnej moci účtovali náklady v rámci rozšírenej zodpovednosti výrobcov len za kombináciu skutočne vykonaných čistiacich činností.

Výber kritérií rozdelenia nákladov by sa mal určiť na úrovni členských štátov a mali by sa pri ňom zohľadňovať miestne postupy, ale pri porovnávaní týchto možností rozdelenia nákladov možno zohľadniť tieto faktory:

— **Dostupnosť dôveryhodných a spoľahlivých údajov**

Prístup k rozdeľovaniu, ktorý si členské štáty zvolia, by mal byť v súlade s ich metodikami a postupmi monitorovania odpadu a odpadu znečisťujúceho prostredie po zbere. Prístup by mal zohľadňovať analýzy zloženia po zbere a čistení prostredia znečisteného odpadom (pri použití metodík založených na výstupoch) a počet výrobkov uvedených na trh (pri použití metodík založených na vstupoch).

— **Zložitosť systému pre výrobcov a členské štáty**

Je potrebná primeraná vyváženosť medzi spoľahlivým rozdelením nákladov medzi kategórie jednorazových plastových výrobkov a reguláciou, ktorá je koherentná a vykonateľná, pričom sa zabezpečia minimálne náklady na vykonávanie.

— **Faktory ovplyvňujúce náklady na čistenie, prepravu a spracovanie odpadu znečisťujúceho prostredie**

Rozdelenie medzi rôzne kategórie jednorazových plastových výrobkov by sa malo určiť priamo na základe hmotnosti a/alebo objemu a/alebo množstva kategórie zozbieraných, prepravených a spracovaných jednorazových plastových výrobkov. Rozdelenie na základe objemu by mohlo byť relevantnejšie pre logistické náklady (zber a prepravu) ([39]), zatiaľ čo rozdelenie na základe hmotnosti by mohlo byť relevantnejšie pre náklady na spracovanie ([40]), a to v závislosti od použitých metód.

([39]) Štúdia VKU/INFA, *Ermittlung von Mengenanteilen und Kosten für die Sammlung und Entsorgung von Einwegkunststoffprodukten im öffentlichen Raum* (Stanovenie množstiev jednorazových plastových výrobkov vo verejných priestoroch a nákladov na ich zber a likvidáciu), https://www.vku.de/publikationen/default-77511ac8ffb6d2adfc49553333c458b8/.

([40]) Štúdia MWE, *Littering in the MWE member states – An inventory of costs, amounts and assessments* (Znečisťovanie prostredia odpadom v členských štátoch MWE – Katalóg nákladov, množstiev a posúdení), s. 21, https://www.municipalwasteeurope.eu/sites/default/files/LITTER%20COST%20STUDY%20-%20MUNICIPAL%20WASTE%20EUROPE-JUNE2020.pdf.

V súvislosti s čistením prostredia znečisteného odpadom sú náklady na niektoré postupy, ktoré sú náročné na prácu (napr. ručné čistenie), dané skôr množstvom jednorazových plastových výrobkov vyhodených do prostredia než ich hmotnosťou (napr. filtre). Rozdelenie nákladov (podľa hmotnosti, objemu, množstva) by sa malo rozlišovať podľa skupín výrobkov a podľa čistiacich činností, aby sa podľa možnosti minimalizovali činnosti náročné na náklady. Aby sa dodržali zásady nákladovej efektívnosti, transparentnosti a proporcionality, výpočty a rozdelenie nákladov musia mať jasne vymedzenú metodiku. V uvedených tabuľkách sú znázornené možné metódy na určenie rozdelenia nákladov na činnosti čistenia prostredia znečisteného odpadom medzi výrobcov.

6.1.1. Rozdelenie nákladov medzi výrobcov na jednorazový plastový výrobok

— Ak sú k dispozícii len obmedzené údaje, možno uvažovať o jednoduchom rozdelení a výpočte podielu každej jednorazovej plastovej položky uvedenej v prílohe E k smernici o jednorazových plastoch na celkovom počte položiek vyhodených do prostredia (čo napríklad používa agentúra OVAM vo Flámsku):

Skupina výrobkov	% hmotnosti	% objemu	% množstva	% celkového podielu odpadu
Nádoby na potraviny	X	Y	Z	(X + Y + Z)/3
Balenia a vrecúška				
Nápojové obaly				
Poháre na nápoje				
Ľahké plastové tašky				
Vlhčené utierky				
Balóny				
Filtre				

Pri tejto metóde rozdeľovania sa jednoducho kombinujú všetky tri merné čísla bez toho, aby sa išlo do podrobností pri každom kroku čistenia. Ak sú však k dispozícii jedno alebo dve spoločné merné čísla, môže sa použiť podobný prístup [vydelenie % celkového podielu odpadu znečisťujúceho prostredie počtom použitých merných čísel (1, resp. 2)].

— Ak je k dispozícii dostatok údajov, môže sa použiť iná metóda rozdeľovania. Napríklad pre každú skupinu jednorazových plastových výrobkov X (napr. balenia a vrecúška):

Technika čistenia prostredia znečisteného odpadom (*)	Príslušné merné čísla	Celkové náklady	Podiel
Čistenie a zametanie	% objemu	A	% objemu vynásobené A
Zber	% množstva	B	% množstva vynásobené B
Preprava	% objemu	C	% objemu vynásobené C
Spracovanie	% hmotnosti	D	% hmotnosti vynásobené D
Celkové náklady na skupinu výrobkov			**Súčet tohto stĺpca**

(*) Tento stĺpec by sa mohol ďalej členiť, napr. podľa rôznych techník čistenia alebo postupov spracovania, ako je zber a čistenie odpadových vôd, a mohli by sa použiť iné relevantné merné čísla, ak tie, ktoré sú tu uvedené, nie sú k dispozícii alebo nie sú relevantné.

Merné čísla kombinujúce náklady na jednotlivé techniky zberu odpadu znečisťujúceho prostredie a čistenia prostredia znečisteného odpadom s relatívnym podielom jednorazových plastových výrobkov na celkovom odpade z odpadu znečisťujúceho prostredie sa môžu použiť na výpočet celkových nákladov, ktoré majú financovať výrobcovia konkrétnej kategórie príslušných jednorazových plastových výrobkov. Na rozdelenie nákladov sa môže použiť kombinácia merných čísel hmotnosti, objemu a množstva v závislosti od príslušných faktorov ovplyvňujúcich náklady na čistenie, prepravu a spracovanie odpadu znečisťujúceho prostredie. Ak by sme napríklad predpokladali, že balenia a vrecúška predstavujú 6 % odpadu znečisťujúceho prostredie, ktorý sa odstránil pomocou čistiacej techniky (podľa objemu) s nákladmi A EUR, a 15 % odpadu znečisťujúceho prostredie, ktorý sa odstránil pomocou ručného zberu odpadkov (podľa položky) s nákladmi B EUR, potom by náklady výrobcov balení a vrecúšok boli A EUR × 6 % + B EUR × 15 %. Rovnakou metódou možno potom pripočítaním nákladov na prepravu a spracovanie vypočítať celkové náklady, ktoré musia znášať výrobcovia.

Metódu rozdeľovania s trojstupňovým prístupom možno určiť pomocou praktického príkladu ([41]):

Príklad: Náklady na čistenie na jednorazový plastový výrobok

1. Určte podiel každého jednorazového plastového výrobku podľa druhu čistenia alebo zberu (napr. čistenie ulíc, zametanie ulíc, zametanie zelených priestranstiev, vyprázdňovanie odvodňovacích zariadení na cestných komunikáciách), a to podľa hmotnosti, objemu a/alebo množstva (pozri oddiel 6.1.1).

2. Určte vzniknuté náklady podľa druhu čistenia alebo zberu.

3. Rozdeľte náklady podľa jednotlivých druhov, ako v bode 2, a podľa jednotlivých jednorazových plastových výrobkov vzhľadom na ich podiel z bodu 1.

   Pre jednorazový plastový výrobok A:

   — čistenie ulíc (pomocou strojov) – napr. hmotnosť predstavuje 100 % celkového podielu odpadu znečisťujúceho prostredie. Výsledkom toho by mohlo byť: náklady na čistenie ulíc vynásobené hmotnostným podielom výrobku A v odpade znečisťujúcom prostredie,

   — zametanie ulíc (ručné čistenie) – napr. každý faktor hmotnosti, objemu a množstva predstavuje 33,3 %. Výsledkom toho by mohlo byť: náklady na zametanie ulíc vynásobené váženým priemerom výrobku A v odpade znečisťujúcom prostredie (súčet 1/3 hmotnostného podielu výrobku A v odpade znečisťujúcom prostredie plus 1/3 objemového podielu výrobku A v odpade znečisťujúcom prostredie plus 1/3 množstevného podielu výrobku A v odpade znečisťujúcom prostredie),

   — zametanie zelených priestranstiev (ručné čistenie) – napr. každý faktor hmotnosti, objemu a množstva predstavuje 33,3 %. Výsledkom toho by mohlo byť: náklady na zametanie zelených priestranstiev vynásobené váženým priemerom výrobku A v odpade znečisťujúcom prostredie (súčet 1/3 hmotnostného podielu výrobku A v odpade znečisťujúcom prostredie plus 1/3 objemového podielu výrobku A v odpade znečisťujúcom prostredie plus 1/3 množstevného podielu výrobku A v odpade znečisťujúcom prostredie),

   — vyprázdňovanie odvodňovacích zariadení na cestných komunikáciách – napr. hmotnosť predstavuje 100 %. Výsledkom toho by mohlo byť: náklady na vyprázdňovanie odvodňovacích zariadení na cestných komunikáciách vynásobené hmotnostným podielom výrobku A v odpade znečisťujúcom prostredie.

   Tento postup sa potom musí zopakovať pre každý jednorazový plastový výrobok v odpade znečisťujúcom prostredie.

6.2. Rozdelenie nákladov medzi jednotlivých výrobcov jednorazových plastových výrobkov

Ďalším krokom je rozdelenie nákladov na postupy a opatrenia medzi jednotlivých výrobcov pre každú skupinu výrobkov uvedenú v časti E prílohy k smernici o jednorazových plastoch. Systém musí zabezpečiť, aby sa od výrobcov vyzbierala správna celková suma na úplné pokrytie čistých nákladov (t. j. vrátane príjmov z opätovného použitia, predaja druhotných surovín a z nevyužitých záloh) na nakladanie s ich odpadom na území členského štátu.

([41]) Štúdia *Erarbeitung eines Kostenmodells für die Umsetzung von Artikel 8 Absatz 2 und 3 der EU-Einwegkunststoffrichtlinie* (Vypracovanie nákladového modelu na účely vykonávania článku 8 ods. 2 a 3 smernice EÚ o jednorazových plastoch), https://www.umweltbundesamt.de/sites/default/files/medien/479/publikationen/texte_132-2022_erarbeitung_eines_kostenmodells_fuer_die_umsetzung_von_artikel_8_absatz_2_und_3_der_eu-einwegkunststoffrichtlinie_0.pdf.

Poplatky by sa mali vyberať podľa zásady „znečisťovateľ platí“ a mali by sa vyberať od výrobcov podľa množstva jednorazových plastových výrobkov, ktoré uvádzajú na trh. Členské štáty môžu zriadiť fond alebo prijať akékoľvek iné opatrenie na výber poplatkov, ktoré by sa použili na čistenie, prepravu a spracovanie odpadu znečisťujúceho prostredie, ktorý pochádza z jednorazových plastových výrobkov. Tým by sa potrebné zdroje sprístupnili ešte pred začatím čistiacich činností, takže orgány verejnej moci by nemuseli tieto činnosti financovať vopred.

Najmä po určení celkových nákladov, ktoré majú znášať výrobcovia kategórie jednorazových plastových výrobkov, sa náklady môžu rozdeliť medzi všetkých príslušných výrobcov na základe ich podielu na trhu (množstva výrobkov uvedených na trh) – keďže presná identifikácia značiek výrobkov v zozbieranom odpade znečisťujúcom prostredie by bola spravidla veľmi náročná a nákladná.

Podľa metodiky založenej na vstupoch na výpočet množstva a podielov zozbieraných a vyhodených jednorazových plastových výrobkov možno náklady pre jednotlivých výrobcov kategórie jednorazových plastových výrobkov určiť na základe množstva výrobkov uvedených na trh a súvisiacich nákladov na zber a spracovanie odpadu a čistenie prostredia znečisteného odpadom. Tento prístup má však určité obmedzenia a môže byť potrebné zhromažďovanie údajov, a to najmä preto, lebo údaje týkajúce sa množstva výrobkov uvedených na trh sú k dispozícii len pre niektoré skupiny výrobkov, ako sú filtre alebo výrobky, ktoré už podliehajú systémom rozšírenej zodpovednosti výrobcov.

Pri výpočte poplatkov sa môže zohľadniť aj výsledok existujúcich činností, ktoré organizujú a/alebo financujú výrobcovia s cieľom znížiť množstvo odpadu znečisťujúceho prostredie. Poplatky by mali byť primerané objemom vyprodukovaného odpadu a odpadu znečisťujúceho prostredie, pričom by sa mali zaviesť vhodné postupy preskúmavania, aby sa zohľadnil pokrok v oblasti inovácií, zlepšené postupy zberu a recyklácie, a najmä obmedzenie správania vedúceho k znečisťovaniu prostredia odpadom (napr. vďaka zlepšenej infraštruktúre zberu odpadu na verejných miestach, účinným kampaniam na zvyšovanie povedomia, lepšiemu dizajnu výrobkov atď.).

Mala by sa uplatňovať zásada čistých nákladov, čo znamená, že všetkými príjmami z predaja zozbieraných položiek odpadu znečisťujúceho prostredie by sa mali znížiť príslušné poplatky výrobcov za príslušné postupy súvisiace s odpadom znečisťujúcim prostredie. Malo by sa predchádzať akémukoľvek dvojitému započítavaniu príjmov (napr. keď sa cenný materiál z odpadu znečisťujúceho prostredie predáva v hodnotovom reťazci niekoľkokrát).

Za rozhodovanie o konečných spôsoboch výpočtu nákladov a podielu nákladov na čistenie prostredia znečisteného odpadom, ktoré majú pokryť výrobcovia, sú zodpovedné členské štáty.

7. Špecifiká filtrov

Na stanovenie pravidiel pre filtre je potrebné zohľadniť niektoré ďalšie prvky.

EÚ a jej členské štáty sú zmluvnými stranami Rámcového dohovoru WHO o kontrole tabaku (ďalej len „RDKT WHO“), a majú preto zákonnú povinnosť uplatňovať jeho ustanovenia. S cieľom zabezpečiť súlad medzi opatreniami politiky v oblasti životného prostredia a verejného zdravia sa v tomto oddiele pripomínajú príslušné povinnosti a usmernenia podľa dohovoru RDKT WHO.

Z článku 17 ods. 3 smernice o jednorazových plastoch vyplýva, že dohody s hospodárskymi subjektmi týkajúce sa filtrov nie sú podľa smernice o jednorazových plastoch povolené: *„3. Za podmienky, že sa dosiahnu ciele v oblasti nakladania s odpadom stanovené v článkoch 4 a 8, členské štáty môžu transponovať ustanovenia stanovené v článku 4 ods. 1 a článku 8 ods. 1 a 8 prostredníctvom dohôd medzi príslušnými orgánmi a dotknutými odvetviami hospodárstva, s výnimkou jednorazových plastových výrobkov uvedených v oddiele III časti E prílohy* ([42])*.“*

Cieľom dohovoru RDKT WHO je chrániť súčasné a budúce generácie pred ničivými zdravotnými, sociálnymi, environmentálnymi a ekonomickými dôsledkami spotreby tabaku a vystavenia tabakovému dymu. V tomto rámci sa v článku 5 ods. 3 dohovoru RDKT WHO vyžaduje, aby *„zmluvné strany pri stanovovaní a vykonávaní svojich politík v oblasti verejného zdravia v súvislosti s kontrolou tabaku konali tak, aby tieto politiky chránili pred obchodnými a inými partikulárnymi záujmami tabakového priemyslu v súlade s vnútroštátnym právom“*. Vo februári 2024 sa na 10. konferencii zmluvných strán dohovoru RDKT WHO konsenzom prijalo rozhodnutie ([43]), v ktorom sa zmluvné strany vyzvali, aby v súlade s článkom 5 ods. 3 dohovoru RDKT WHO *„chránili environmentálne politiky týkajúce sa tabaku pred obchodnými a inými partikulárnymi záujmami tabakového priemyslu a tých, ktorí pracujú na presadzovaní jeho záujmov“*, a aby *„pôsobili proti činnostiam tabakového priemyslu v oblasti tzv. sociálnej zodpovednosti podnikov a zabezpečili, aby ciele RDKT WHO neboli ohrozené zavádzaním systémov rozšírenej zodpovednosti výrobcov zo strany tohto odvetvia“*.

([42]) Tabakové výrobky s filtrami a filtre uvádzané na trh na použitie v kombinácii s tabakovými výrobkami. Doplnené zvýraznenie.

([43]) Rozhodnutie konferencie zmluvných strán, RDKT/COP10(14), uplatňovanie článku 18 dohovoru RDKT WHO, https://storage.googleapis.com/who-fctc-cop10-source/Decisions/fctc-cop-10-14-en.pdf.

Uplatňovanie článku 5 ods. 3 dohovoru RDKT WHO sa opiera o usmernenia k dohovoru RDKT WHO ([44]). Usmernenia k dohovoru RDKT WHO nie sú právne záväzné, ich cieľom je však pomôcť zmluvným stranám vrátane EÚ a jej členských štátov pri plnení ich právnych záväzkov podľa článku 5 ods. 3 dohovoru RDKT WHO. Zmluvné strany by mali vykonať odporúčané opatrenia vo všetkých zložkách verejnej správy, ktoré môžu mať záujem alebo schopnosť ovplyvňovať politiky verejného zdravia v súvislosti s kontrolou tabaku ([45]).

V usmerneniach na uplatňovanie článku 5 ods. 3 sa uvádza, že *„zmluvné strany by mali byť zodpovedné a transparentné, keď jednajú s tabakovým priemyslom alebo s tými, ktorí pracujú na presadzovaní jeho záujmov“*. V usmerneniach sa takisto odporúča, aby zmluvné strany *„zaviedli opatrenia na obmedzenie interakcií s tabakovým priemyslom a zabezpečili transparentnosť interakcií, ku ktorým dôjde“, a „zabránili konfliktu záujmov vládnych úradníkov a zamestnancov“*.

V usmerneniach sa ďalej zdôrazňuje, že *„tabakovému priemyslu by sa nemali poskytovať stimuly na zakladanie alebo prevádzkovanie podnikov, pretože jeho výrobky sú smrteľné“*. V tejto súvislosti sa v usmerneniach odporúča, aby zmluvné strany odmietli partnerstvá a nezáväzné alebo nevykonateľné dohody s tabakovým priemyslom a aby denormalizovali a v čo najväčšej možnej miere regulovali činnosti, ktoré tabakový priemysel označuje ako „sociálne zodpovedné“, okrem iného vrátane činností označovaných ako „sociálna zodpovednosť podnikov“.

Zmluvné strany dohovoru RDKT WHO vrátane EÚ a jej členských štátov by takisto mali zabezpečiť, aby sa v plnej miere dodržiaval článok 13 dohovoru RDKT WHO. Týmto ustanovením sa zmluvné strany zaväzujú prijať komplexný zákaz akejkoľvek reklamy, propagácie a sponzorstva tabakových výrobkov ([46]). V článku 5 smernice 2003/33/ES o reklame a sponzorstve tabakových výrobkov ([47]) sa zakazuje sponzorovanie podujatí alebo činností, ktoré zahŕňajú alebo sa konajú v niekoľkých členských štátoch alebo ktoré majú cezhraničné účinky. Podľa článku 2 písm. c) uvedenej smernice „sponzorstvo“ znamená všetky formy verejných alebo súkromných príspevkov na akékoľvek podujatie, činnosť alebo jednotlivca, ktoré majú za cieľ propagovať tabakový výrobok alebo priamo alebo nepriamo pôsobiť na jeho propagáciu. To zahŕňa environmentálne činnosti, ktoré sa používajú na priamu alebo nepriamu propagáciu tabakových výrobkov.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti je dôležité zabezpečiť, aby aj opatrenia týkajúce sa filtrov boli v súlade so záväzkami vyplývajúcimi z článku 5 ods. 3 a článku 13 dohovoru RDKT WHO. Pri rozdeľovaní nákladov medzi výrobcov tabakových výrobkov na pokrytie nákladov na čistenie prostredia znečisteného odpadom pochádzajúcim z filtrov by členské štáty mali takisto zabezpečiť, aby výrobcovia tabakových výrobkov tieto náklady uhradili, ako sa uvádza v týchto usmerneniach. Vzhľadom na uvedené skutočnosti by však členské štáty mali takisto zabezpečiť, aby tabakový priemysel nezískal, aj keď neúmyselne, stimuly alebo výhody ([48]) a aby tabakový priemysel zbytočne nevstupoval do interakcií s orgánmi verejnej moci (napr. v podobe partnerstiev, dohôd, príspevkov).

([44]) Usmernenia WHO na uplatňovanie článku 5 ods. 3 Rámcového dohovoru WHO o kontrole tabaku prijaté konsenzom na treťom zasadnutí konferencie zmluvných strán dohovoru RDKT WHO v roku 2008 (RDKT/COP/3/5), https://fctc.who.int/publications/m/item/guidelines-for-implementation-of-article-5.3.

([45]) Usmernenia WHO na uplatňovanie článku 5 ods. 3 dohovoru RDKT WHO, Úvod, s. 4, body 2 a 3. Pozri tiež rozsudok Súdneho dvora zo 4. mája 2016 vo veci C-547/14, body 111 a 112, https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-547/14.

([46]) Alebo obmedzenia, keď zmluvná strana nemôže prijať komplexný zákaz z dôvodu svojej ústavy alebo ústavných zásad v súlade s článkom 13 ods. 3 dohovoru RDKT WHO.

([47]) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32003L0033&qid=1728555561095 (Ú. v. EÚ L 152, 20.6.2003, s. 16).

([48]) Napríklad prostredníctvom kampaní zameraných na čistenie alebo proti znečisťovaniu alebo podobných činností, ktoré prezentujú tabakový priemysel ako sociálne zodpovedné odvetvie alebo umožňujú reklamu, podporu značky alebo vlastnú propagáciu tabakového priemyslu a tabakových výrobkov, a to aj tým, že sa určité výrobky prezentujú ako údajne ekologické.